

Otázka: Evropská unie

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): -

= regionální uskupení, které sdružuje evropské státy s cílem politické a hospodářské integrace

= specifická organizace, která stojí nad členskými státy, které na ni převedly některé své svrchované pravomoci

= v současnosti sdružuje 28 států (poslední přistoupilo Chorvatsko 1. 7. 2013)

= vznikla v roce 1993 - MAASTRICHTSKÁ SMLOUVA O EU (navazuje na evropský integrační proces-viz otázka č. 22) zavedení tří pilířů

= Lisabonskou smlouvou (2009) získala právní subjektivitu

Činnost a orgány EU

= instituce EU vznikly za účelem sdílení pravomocí, které byly dříve v kompetenci jednotlivých států

- Evropská rada

- Evropský summit
- nejvyšší orgán EU, reprezentativní
- nastiňuje další vývoj EU

- 4x do roka se schází prezidenti členských zemí nebo předsedové vlád
- Předseda: Herman Van Rompuy (Belgičan)
- Předseda je volen na 2,5 roku
- Rozhoduje se na základě jednomyslnosti

- Rada Evropské unie

- Rada ministrů
- Reprezentuje zájmy členských států
- Zákonodárná moc - rozhoduje
- Dohlíží na dodržování zakládajících smluv o EU
- Vypracovává návrh rozpočtu
- Sídlí v Bruselu a Lucemburku
- Řídí ji právě předsedající stát - nyní Řecko (ČR v roce 2009 - Topolánková vláda, která padla a byla nahrazena úřednickou)
- Rozhoduje kvalifikovanou většinou

- Evropský parlament

- Legislativní orgán - spolu s radou EU navrhuje a schvaluje zákony
- Nejdemokratičtější orgán

- Po volbách 23. a 24. května 2014 bude zvoleno 751 poslanců (do té doby 766)
- Poslanci voleni na 5 let přímou volbou podle systému poměrného zastoupení
- Sídla ve Štrasburku, Bruselu, Lucemburku
- Dozorčí pravomoc
- Předseda EP: Martin Schulz

- **Evropská komise**

- Zájmy unie jako celku
- Navrhuje zákony
- Uděluje sankce
- Zastupuje EU při mezinárodních jednáních a sjednává dohody
- Smlouva z Nice stanovila, že každá země má 1 komisaře, ale od r. 2014 se předpokládá snížení počtu komisařů na 2/3
- ČR - Štefan Fule
- Předseda - José Manuel Varroso
- Sídla v Bruselu a Lucemburku

- **Evropský soudní dvůr:** Lucemburk, 28 soudců+předseda, žaloby států

- **Evropský účetní dvůr:** Lucemburk, 28 kontrolorů, kontrola hospodaření

- **Evropská centrální banka: Frankfurt nad Mohanem**

- **Výbor regionů:** od r. 1993, poradní orgán, Brusel, regionální politika, živ. prostředí, vzdělání

- **Evropský ombudsman:** Štrasburk, kontrolní orgán, Emily O'Reilly, stížnost může podat i občan

Činnost a cíle EU

= Maastrichtskou smlouvou byla politika rozdělena do tzv. TŘÍ PILÍŘŮ - Lisabonská smlouva toto dělení formálně zrušila, ale fakticky přetrvává

Tři pilíře:

I. EVROPSKÁ SPOLEČENSTVÍ: Společná zemědělská politika, Hospodářská a měnová unie, Celní unie a Společný trh, Společná obchodní politika, Regionální a strukturální politika, Dopravní politika, Sociální politika, Schengenský prostor, Občanství EU, Vědecko-výzkumná politika, Politika hospodářské soutěže, Ekologická politika, Politika ochrany spotřebitele, Vzdělání a kultura, Společná rybolovná politika, Azylová a přistěhovalecká politika

II. SPOLEČNÁ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA: spolupráce v zahraniční politice, udržení míru, demokracie, lidská práva, rozvojová pomoc, evropská bezpečnostní politika

III. SPOLUPRÁCE V OBLASTI JUSTICE A VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI: pašování drog a obchod se zbraněmi, terorismus, korupce, obchod s lidmi

Cíle:

1. HOSPODÁŘKÁ UNIE = volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu (jedná se o 4 základní ekonomické svobody vnitřního trhu EU) = sladění hospodářství členských zemí

2. MĚNOVÁ UNIE = Evropská centrální banka = 1.1. 2002 - Euro v hotovosti

3. POLITICKÁ UNIE = členské země jsou ochotny postoupit část své suverenity EU, občanské unie, společný trh, sociální politika, dohled nad životním prostředím, rozvoj hospodářství slabších regionů

4. OBČANSTVÍ EU = mohou žít v kterémkoliv státu EU, studovat, pracovat

ČR V EU

= 1. 5. 2004

= dovršení mnohaletého procesu začleňování 1993 asociační dohoda o přidruženém členství (Kodaň) 1996 - podána přihláška do EU Václavem Klausem vyjednaváč: Pavel Telička

= politická kritéria: otázka menšin a demokracie

= právní kritéria: přizpůsobení právního řádu

= ekonomická kritéria: omezení monopolů

= program PHARE: vzdělání, výchova a ekologie (= financování projektů, které napomáhaly překlenout hospodářskou a politickou propast a připravení na vstup do EU)

= 2002 - Kodaň - konečné rozhodnutí o přistoupení

= 2003 - Atény - podpis smlouvy

= přistoupení do EU se týkalo první a zatím jediné referendum, které se konalo v ČR (2003)

SYMBOLY EU

- Vlajka: 12 hvězd symbolizuje ideál jednoty
- Hymna: Óda na radost - L. van Beethoven
- Den: 9.5. (Schumanova deklarace z roku 1950)
- Motto: „jednotná v rozmanitosti“
- Měna: Euro

2012 - Nobelova cena za mír

Osobnosti EU

Konrád Adenauer- „největší Američan v Evropě“ , poválečný kancléř Německa

Sir Winston Churchill- britský premiér

Alcide de Gasperi- italský politik

Walter Hallstein- německý politik, 1. předseda EHS, později nacista

Jean Monnet- „ideový otec EU“

Robert Schuman- francouzský politik

Altiero Spinelli

Schengenská dohoda

= 1985

= na dohodě je založen Schengenský prostor a spolupráce

= volnost pohybu osob

= zrušení vnitřních hranic, společné vnější hranice

= začleněna do právního rámce EU Amsterodamskou smlouvou z roku 1997

= ČR přistoupila - 2007

= Švýcarsko, Lichtenštejnsko - není v EU, ale je v Schengenu

= Irsko a Velká Británie se účastní pouze na bázi policejní a justiční spolupráce

= Monako, San Marino, Vatikán - nejsou v Schengenu, ale nemají hraniční kontroly

Eurozóna

= oblast, kde je společnou měnou Euro - 3. fáze měnové unie

= 1999 - v bezhotovostní podobě 2002 - v hotovostní podobě EURO

= 18 členů

= kromě VB, Dánska a Švédska jsou členské státy zavázány vstoupit musí splnit podmínky

= „nejvzdálenější regiony EU“ - Martinik, Reunión, Madeira, Kanárské ostrovy - mají euro

= Monako, Vatikán, San Marino mají Euro po dohodě s EU

= Černá Hora a Kosovo mají Euro bez dohody s EU

= ČR vstup do fiskálního paktu (březen 2014 - Babiš), avšak odložení přijetí Eura, nejsou podmínky (velká schodek rozpočtu)

Strukturální fondy EU

= jejich prostřednictvím se rozdělují finance určené ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů mezi členskými státy a jejich regiony

= princip solidarity (= kohezní politika), kdy bohatší státy přispívají na chudší

= Evropský fond pro regionální rozvoj

= Evropský sociální fond

VÝZNAM EKONOMICKÉ REFORMY PO ROCE 1989 = VZNIK TRŽNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ, PRIVATIZACE A VÝZNAM STÁTNÍCH ZÁSAHŮ V DOBĚ FORMOVÁNÍ TRŽNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

= 1948 - PO NASTOLENÍ KOMUNISMU ZAČALO Československo po vzoru SSSR vytvářet dlouhodobé ekonomické programy - PĚTILETKY

předem se odpovídalo na základní ekonomické otázky: co? Jak? Pro koho? vyrábět

PŘÍKAZOVÝ SYSTÉM: má sice výhodu rychlé mobilizace zdrojů, ale je snadno zneužitelný (komunismus, Pol-Pot v Kambodži)"

převrat v roce 1989: přispěla k němu tzv. PERESTROJKA SSSR, což byla skupina reformních kroků zahájených tajemníkem KSSS Michaiilem Gorbačovem, rozklad Sovětského Svazu

následoval přechod z CENTRÁLNĚ ŘÍZENÉ EKONOMIKY na TRŽNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

ekonomické reformy po roce 1989:

- Soubor dílčích požadavků na změny, návrh rozvoje tržní ekonomiky

Autor byl **Václav Klaus** (= naproti němu stál vicepremiér pro ekonomiku - Valtr Komárek - ten byl zastáncem POSTUPNÉ KONCEPCE - státní zásahy měly být převedeny na státní akciové společnosti a poté měla přijít standardní privatizace)

- Václav Klaus však PROSADIL ŠOKOVOU A RADIKÁLNÍ REFORMU, během níž měl být státní majetek rychle převeden do soukromých rukou
- Britský model - opatření po vzoru Evropy
- Všechna opatření mají podobu státních zásahů, bez nich nelze, stát musí zasáhnout
- **Cíle ek. reformy:** vytvoření a fungování tržního hospodářství, změna struktury hospodářského profilu země, zajištění stabilního hospodářského rozvoje

s PROTIINFLAČNÍM programem

= PŘÍKAZOVÝ SYSTÉM: založený na moci úzké skupiny osob, ta rozhoduje o tom, co se bude vyrábět a jak se výsledný produkt rozdělí, mobilizace zdrojů výhoda, ale zneužitelné

= TRŽNÍ SYSTÉM: výrobci a spotřebitelé jsou propojeni pouze trhem a jeho zákony, fungování zákonů trhu bez ohledu na subjektivní lidská rozhodnutí- neviditelná ruka trhu, nevýhodou je, že nejsme schopni řešit procesy přerozdělování (jak mají přežít nemocní, staří lidé a děti, kteří nemohou pracovat)

= dnes nenajdeme čistý tržní systém, vždy je nutná určitá regulace ze strany státu

Reforma:

I. Krok

A) RESTITUCE MAJETKU- navrácení majetku původním majitelům

B) MALÁ PRIVATIZACE- prodej menších podniků soukromým majitelům v aukcích

C) VELKÁ PRIVATIZACE- odstátnění „mamutích“ monopolních podniků

- cesta kupónové privatizace: majetek státních podniků byl převeden do akciových společností AKCIE těchto společností si občané mohli kupovat za kupóny

- kupónové knížky: 1 000 bodů = 1 000 Kč

AKCIE: finanční vyjádření podílu majetku na celkovém kapitálu firmy, vlastní ji akcionář, různá hodnota zisk z akcie jsou DIVIDENDA, která se vyplácí pravidelně

...Privatizační fondy: podnikatelé na sebe převzali práva a nákupem kupónových knížek ukončili disproporční práva akcionářů

v této době však ještě NEPROBĚHLA právní transformace, a tak nebyli drobní akcionáři

dostatečně legislativně chránění finanční operace fondů nebyly transparentní KRIMINÁLNÍ ČINNOST zřizovatelé přečerpávali aktiva na vlastní účty, TUNELOVÁNÍ - Pavel Tykač, Viktor Kožený občané přestali kapitálovému trhu věřit

II. Krok

= transformace bankovního systému

= před rokem 1989 jen jediná banka

= 1990 - vytvoření dvoustupňového systému

A) Česká národní banka (emituje=vydává peníze a stahuje je, dohled nad finančním trhem, půjčky bankám) Miroslav Singer - guvernér

B) komerční banky (poskytují produkty běžným spotřebitelům, občanům)

= 1990 - rozvoj malých bank

= řada podniků ale nebyla konkurenceschopná a nesplácela účty, to dostalo banky do obtíží

= úmyslné krachování podniků- (majitelé rychle vydělali a nechali zkrachovat) - ztráty bank, hrozba rozsáhlého krachu bank - zásah státu uhrazení prostředků podniků konsolidační bankou

III. Krok

= cenová liberalizace

=do 1989 určoval ceny stát přechod, ceny tvoří TRH - nabídka a poptávka

= většina podniků monopolní postavení (=monopol- nemá na trhu konkurenci) - liberalizace zahraničního obchodu □ zapojení ekonomiky do mezinárodního obchodu to vytvořilo KONKURENČNÍ PROSTŘEDÍ

= OTEVŘENOST EKONOMIKY volný zahraniční obchod

předpoklady pro vytvoření volného zahraničního obchodu:

A) volná převoditelnost koruny - konvertibilita

B) volný pohyb statků, služeb

C) volná tvorba cen a volná konkurence na světových trzích - možnost účasti na světovém trhu, soubor zákonů, který legalizoval převoz zboží

pro omezení INFLACE (=znehodnocení měny) byla vydána úsporná opatření

nebyla provedena VALORIZACE MEZD (= zvyšování hodnoty), DŮCHODŮ A SOCIÁLNÍCH DÁVEK životní úroveň se sice snížila, ale inflace patřila mezi nejnižší mezi transformovaných států

= ČR se tedy vyhnula HYPERINFLACI, nízká zůstala i NEZAMĚŠTANOST, je dostupné téměř cokoliv

=zdražila se ovšem ENERGIE A BYDLENÍ

=v únoru 2006 nás Světová banka přestala řadit mezi rozvojové země

= průměrná mzda v roce 1989 byla 3 200 Kč ..... v roce 2008 byla 23 500 Kč